

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

02 Οκτωβρίου 2017

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο: **01/11/2017**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-28, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ**Ε.Ε – ΕΥΡΩΖΩΝΗ: Περαιτέρω βελτίωση οικονομικού κλίματος στην ΕΕ, σταθερότητα στην Ευρωζώνη**

Τον Σεπτέμβριο, ο δείκτης οικονομικού κλίματος συνεχίζει την ανοδική του πορεία, η οποία επί της ουσίας ξεκίνησε το περσινό φθινόπωρο, σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Έτσι, ο δείκτης αυξάνεται κατά 1,1 μονάδες και στις δύο ζώνες σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, φθάνοντας στις 113 μονάδες σε αμφότερες τις ζώνες, στην καλύτερη επίδοση από το καλοκαίρι του 2007. Αναλυτικότερα:

Στην **Ευρωζώνη**, η βελτίωση των προσδοκιών εκπορεύεται από τη **Βιομηχανία** (+1,6), τις **Κατασκευές** (+1,6) και το **Λιανικό εμπόριο** (+1,4), αφού στις **Υπηρεσίες** (+0,2) και την **καταναλωτική εμπιστοσύνη** (+0,3) καταγράφεται σχετική σταθερότητα. Σε επίπεδο των μεγαλύτερων οικονομιών της Ευρωζώνης, το κλίμα βελτιώθηκε σε όλες και περισσότερο στην Ολλανδία (+1,9) και την Ιταλία (+1,8), ακολουθούμενο από μικρότερη άνοδο στην Ισπανία (+0,6) και οριακά στην Γερμανία (+0,5) και την Γαλλία (+0,4).

Η βελτίωση του κλίματος σε επίπεδο **ΕΕ** εναρμονίζεται σε μεγάλο βαθμό με τις αντίστοιχες μεταβολές των τομέων στην Ευρωζώνη, ενώ σε επίπεδο χωρών, καταγράφεται οριακή πτώση στο Ηνωμένο Βασίλειο (-0,4) και βελτίωση του κλίματος στην Πολωνία (+2,1). Σε τομεακό επίπεδο, οι προσδοκίες σε σχέση με την Ευρωζώνη παρουσιάζουν διαφορές ως προς τις Υπηρεσίες, όπου καταγράφεται οριακή επιδείνωση και το την καταναλωτική εμπιστοσύνη, η οποία και βελτιώνεται ήπια. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώθηκαν στις +6,7 και +6,6 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Οι προσδοκίες για την εξέλιξη της παραγωγής μεταβάλλονται θετικά και στις δύο ζώνες, όπως και οι εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών και ζήτησης, με τις εκτιμήσεις για τα αποθέματα να υποδηλώνουν σταθερότητα.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών διαμορφώθηκαν στις +12,5 και +15,3 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους δεν μεταβάλλονται, ενώ οι αντίστοιχες για την τρέχουσα ζήτηση κινούνται θετικά, περισσότερο στην ΕΕ, με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση να χάνουν έδαφος, κυρίως στην Ευρωζώνη.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες διαμορφώθηκαν στις +4,2 μονάδες στην ΕΕ και τις +3 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα ανακάμπουν, ενώ οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα υποδηλώνουν μικρή αποκλιμάκωση, με την τάση στις προβλέψεις για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες να είναι θετική και στις δύο ζώνες.
- Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών κινήθηκε στις -2,6 μονάδες στην ΕΕ και τις -1,7 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών βελτιώνονται σε αμφότερες τις ζώνες, όπως και οι προβλέψεις για την απασχόληση.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώνεται στις -1,6 και -1,2 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους κινούνται ελαφρώς πτωτικά στην Ευρωζώνη, ενώ οι αντίστοιχες για την οικονομική κατάσταση της χώρας βελτιώνονται και στις δύο ζώνες. Η πρόθεση αποταμίευσης χάνει έδαφος, ενώ και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας επιδεινώνονται.

- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** (δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη κλίματος) μειώνεται τόσο στην ΕΕ (+19,5 από +24,6 μον.), αλλά και την Ευρωζώνη (+18,8 από +25,6 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων επιδεινώνονται, όπως και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία της ζήτησης, ενώ αντίθετα οι προβλέψεις της ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο μεταβάλλονται ελαφρώς θετικά και στις δύο ζώνες.

Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2016=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)¹

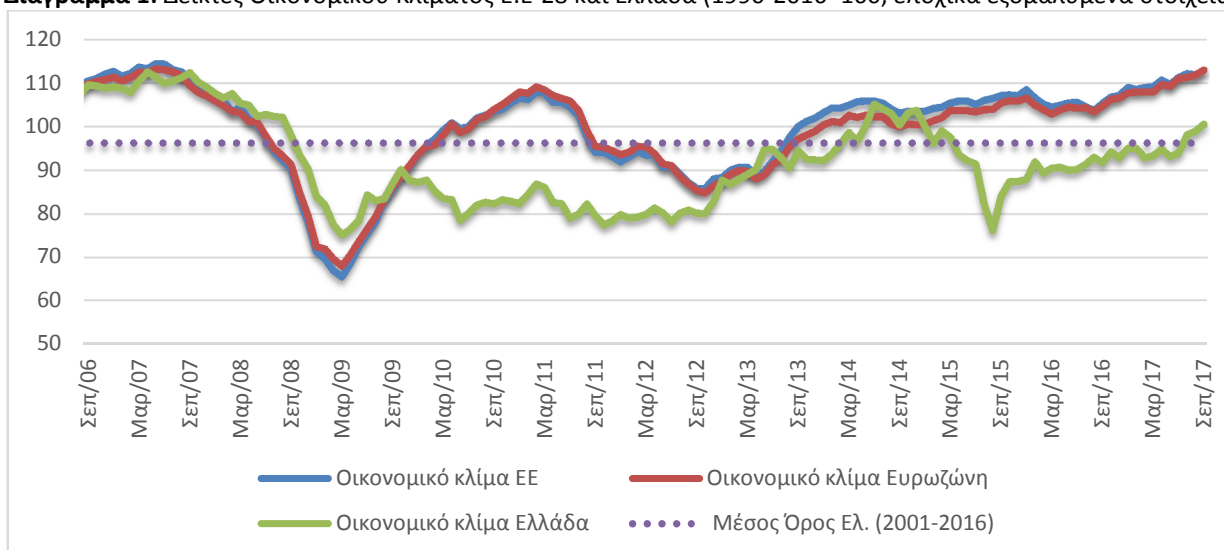
Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος									
	Min	Max	2001-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016			
ΕΕ-28	67,2 Μαρ-09	114,1 Ιουν-07	99,3	100,8	89,8	94,9	104,4	106,0	105,6			
Ευρωζώνη	70,0 Μαρ-09	113,5 Ιαν-01	98,7	102,1	89,9	93,2	101,3	104,1	104,7			
Ελλάδα	74,4 Μαρ-09	111,9 Απρ-04	95,9	81,6	80,9	91,6	100,5	89,7	91,8			
Περιοχή	2016											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	106,6	105,2	104,5	105,0	105,5	105,5	104,6	103,7	105,4	106,8	107,2	109,0
Ευρωζώνη	105,0	103,9	102,9	103,9	104,5	104,3	104,4	103,4	104,8	106,3	106,5	107,8
Ελλάδα	92,0	89,4	90,5	90,7	90,1	90,2	91,4	93,0	91,8	94,3	92,9	95,1
Περιοχή	2017											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	108,6	109,0	109,2	110,7	109,7	111,3	112,2	111,9	113,0			
Ευρωζώνη	108,0	108,0	108,0	109,7	109,3	111,1	111,3	111,9	113,0			
Ελλάδα	95,1	92,9	93,4	94,9	93,2	94,0	98,2	99,0	100,6			

¹ Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος είναι το σταθμισμένο άθροισμα των Δεικτών Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και του Δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης.

² Οι ακραίες τιμές αναφέρονται στην περίοδο 2001-2015, σε όλους τους πίνακες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-28 και Ελλάδα (1990-2016=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

ΕΛΛΑΔΑ: Συνεχίζει να βελτιώνεται το οικονομικό κλίμα, με άνοδο και της καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος ενισχύεται τον Σεπτέμβριο και φθάνει στις 100,6 μονάδες (από 98,2 τον Ιούλιο και 99 τον Αύγουστο), στο υψηλότερο μάλιστα επίπεδο από τον Δεκέμβριο του 2014. Έντονη είναι η βελτίωση στις Κατασκευές και στη Βιομηχανία, ενώ οι προσδοκίες σε Λιανικό Εμπόριο και Υπηρεσίες δεν μεταβάλλονται σημαντικά. Η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώνεται επίσης, κυρίως λόγω λιγότερο δυσμενών προβλέψεων για την ανεργία. Η ανάκαμψη του δείκτη καθ'όλη τη διάρκεια του 2017 είναι συμβατή με τον θετικό ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας, και η ενίσχυσή του κατά τους τελευταίους μήνες είναι συνεπής με την προσδοκία ότι ο ρυθμός αυτός θα έχει επιταχυνθεί, τουλάχιστον κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους. Αν και ο δείκτης εξακολουθεί να κινείται σημαντικά χαμηλότερα από τα επίπεδα της υπόλοιπης Ευρώπης, η βελτίωσή του είναι αξιοσημείωτη. Αντανακλά κατά κύριο λόγο τη σημασία που είχε η άμβλυνση της αβεβαιότητας σχετικά με την ομαλή πορεία του προγράμματος, όπως σε κάποιο βαθμό και την καλή πορεία του τουρισμού. Αυτοί είναι και ο ισχυρότεροι παράγοντες στην τρέχουσα περίοδο και, παρά τις δυσμενείς φορολογικές και λοιπές επιβαρύνσεις σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, φαίνεται να διαμορφώνονται προσδοκίες ανάκαμψης της οικονομίας, έστω και με μικρότερο ρυθμό από ότι είχε αρχικά προβλεφθεί.

Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, οι προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες ανακάμπτουν, όπως συμβαίνει και με τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση, ενώ και τα αποθέματα αποκλιμακώνονται.
- στις **Κατασκευές**, οι προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων, αλλά και οι προβλέψεις για την απασχόληση βελτιώνονται, αν και από χαμηλό επίπεδο
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώνονται ελαφρά, αντίθετα με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους, ενώ στις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων καταγράφεται αποκλιμάκωση του σχετικού δείκτη
- στις **Υπηρεσίες**, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων μεταβάλλονται θετικά τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, όπως και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, όμως οι θετικές προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή της εξασθενούν.
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, καταγράφεται σημαντική βελτίωση του δυσμενούς ισοζυγίου για τις προβλέψεις της ανεργίας, με τις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού και της χώρας όμως να επιδεινώνονται και την πρόθεση αποταμίευσης να παραμένει στα ίδια επίπεδα.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Βελτίωση προσδοκιών, με πιο αισιόδοξες προβλέψεις για παραγωγή - εξαγωγές

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία βελτιώνεται τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο και διαμορφώνεται στις 99 (από 91,6) μονάδες, σε επίπεδο ελαφρώς ανώτερο έναντι του αντίστοιχου περυσινού (94 μον.). **Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες ανακάμπουν, όπως συμβαίνει και με τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση, με το ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα να αποκλιμακώνεται.** Αναλυτικά:

α) Σε **επίπεδο παραγγελιών και τρέχουσας ζήτησης**, ο αρνητικός δείκτης αμβλύνεται τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, στις -10 (από -17) μονάδες, με το 1/5 (από 1/4) των επιχειρήσεων να δηλώνουν χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και το 9% να αναφέρει εκ νέου το αντίθετο.

β) Στις **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, το σχετικό ισοζύγιο αυξάνεται στις +19 (από +12) μονάδες, με το 31% (από 27%) των επιχειρήσεων να προβλέπει άνοδο της παραγωγής του το επόμενο τρίμηνο και ένα 12% (από 15%) μείωσή της.

γ) Ως προς τα **αποθέματα έτοιμων προϊόντων**, το σχετικό θετικό ισοζύγιο περιορίζεται στις +6 (από +15) μονάδες, με το 16% (από 24%) των επιχειρήσεων να αναφέρει υψηλά για την εποχή αποθέματα και το 10% να δηλώνει το αντίθετο.

δ) Στους δείκτες **εξαγωγικής δραστηριότητας** καταγράφονται τον Σεπτέμβριο κυρίως ανοδικές τάσεις: οι θετικές **εκτιμήσεις για τις εξαγωγές κατά το τελευταίο τρίμηνο** εντείνονται (στις +26 από +17 μον. το ισοζύγιο), ενώ οι **προβλέψεις για εξαγωγές τους προσεχείς μήνες παραμένουν στα ίδια επίπεδα** (+23 από +22 μον. ο δείκτης), με το αρνητικό ισοζύγιο στις **εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού** να αυξάνεται στις +4 (από +1) μονάδες.

ε) Οι **θετικές προβλέψεις για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες** ενισχύονται αισθητά τον Σεπτέμβριο (στις +26 από +15 μον. το σχετικό ισοζύγιο), με το 39% (από 30%) των επιχειρήσεων να αναμένει άνοδο πωλήσεων το προσεχές χρονικό διάστημα και ένα 12% (από 15%) μείωσή τους. Και οι θετικές **εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις** ενισχύονται, στις +16 (από +11) μονάδες.

στ) Οι **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής** παραμένουν στους 4, ενώ το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** υποχωρεί οριακά στο 70,2% (από 71,7%).

ζ) Ο δείκτης στις **προβλέψεις για την απασχόληση** μεταβάλλεται έντονα αρνητικά τον Σεπτέμβριο (-8 από +12 μον.), με το ποσοστό των επιχειρήσεων το οποίο προβλέπει άνοδο απασχόλησης στο προσεχές τρίμηνο να κινείται στο 7% (από 18%), έναντι ενός 15% (από 6%) που αναμένει μείωση.

η) Οι **προβλέψεις για τις μεταβολές των τιμών** υποδηλώνουν επανάκαμψη πληθωριστικών τάσεων (στις +6 από -5 μον.), με το 86% (από 82%) των επιχειρήσεων να προβλέπει σταθερότητα τιμών το επόμενο τρίμηνο και ένα 4% (από 11%) εκ νέου άνοδό τους.

Σε επίπεδο βασικών τομέων, οι επικρατούσες τάσεις είναι ανοδικές. Αναλυτικά:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Καταναλωτικά αγαθά** βελτιώνεται τον Σεπτέμβριο έναντι του Ιουλίου, φθάνοντας στις 100,5 (από 94) μονάδες. Η άνοδος του δείκτη προέρχεται εξολοκλήρου από την έντονη αποκλιμάκωση των αποθεμάτων (-13 από +19 μον. ο δείκτης), αφού τόσο το ισοζύγιο παραγγελιών και εγχώριας ζήτησης (στις -26 από -11 μον.), όσο και ο δείκτης προβλέψεων για την παραγωγή (στις +19 από +22 μον.) χάνουν έδαφος. Οι τάσεις στις εξαγωγικές μεταβλητές είναι μικτές, ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση, το σαφώς θετικό ισοζύγιο δίνει τη θέση του σε αρνητικό δείκτη (-2 από +27 μον.). Οι προβλέψεις για τις τιμές υποδηλώνουν εξομάλυνση των αποπληθωριστικών τάσεων (+1 από -6 μον. το ισοζύγιο), με το 96% (από 86%) των επιχειρήσεων να αναμένει εκ νέου σταθερότητα.

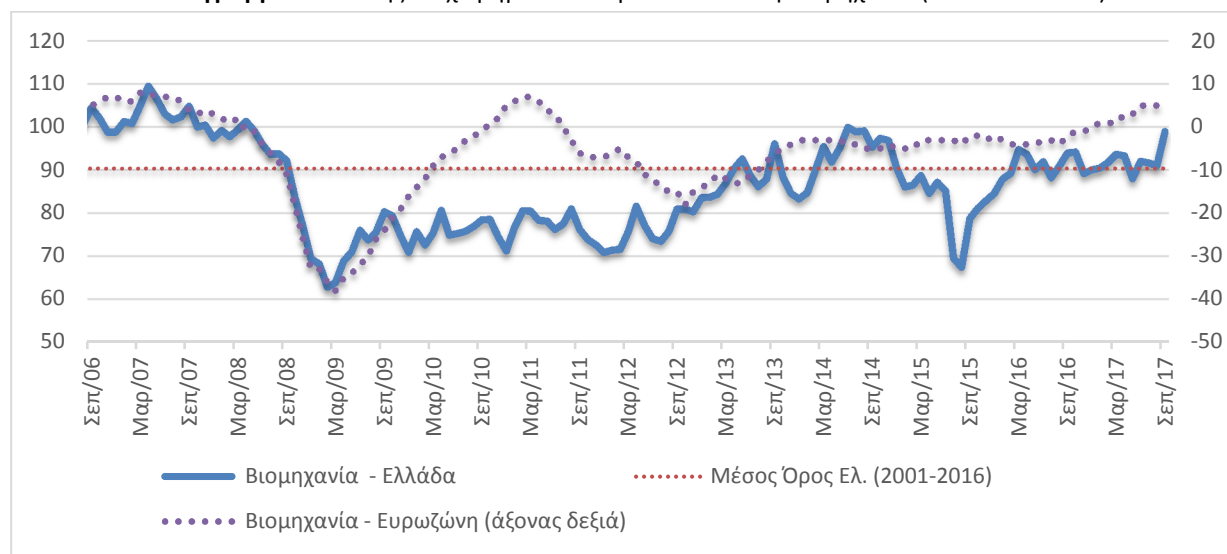
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Βιομηχανία (1996-2006=100)		Min	Max		2001-2016	2012	2013	2014	2015	2016	
		62,8 Φεβ-09	109,5 Απρ-07		90,4	77,2	87,8	94,6	81,9	91,2	
2016											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
87,9	89,2	94,8	93,7	90,1	92,0	88,3	90,9	94,0	94,2	89,2	90,1
2017											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
90,5	91,8	93,7	93,3	88,0	92,0	91,6	91,0	99,0			

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις παραγωγής, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Κεφαλαιουχικά αγαθά** κερδίζει αισθητά έδαφος και τον Σεπτέμβριο, φθάνοντας στις 104,5 (από 93) μονάδες. Το ισοζύγιο των προβλέψεων για την παραγωγή ανήλθε στις +26 (από +21) μονάδες, ενώ ο δείκτης των εκτιμήσεων για τις παραγγελίες και τη ζήτηση βελτιώθηκε αισθητά (στις -15 από -24 μον.). Η τάση στο ισοζύγιο εκτιμήσεων για τα αποθέματα μεταβλήθηκε σε αρνητική, στις -3 (από +14) μονάδες, ενώ στους δείκτες για τις εξαγωγικές προοπτικές, οι τάσεις ήταν μικτές. Στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της απασχόλησης, το σχετικό ισοσκελισμένο ισοζύγιο υποχώρησε κατά 8 μονάδες, ενώ στις τιμές, ο σχετικός δείκτης κινήθηκε έντονα ανοδικά, στις +7 (από -25)

μονάδες, με το 14% (από 2%) των ερωτηθέντων να προβλέπει άνοδο και το 7% (από 26%) πτώση τιμών.

Ανοδικά κινείται τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο και ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ενδιάμεσα αγαθά**, φθάνοντας στις 99 (από 87,7) μονάδες. Το ισοζύγιο των προβλέψεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής ανήλθε στις +19 (από -2) μονάδες, ενώ ο δείκτης εκτιμήσεων για το ύψος των αποθεμάτων περιορίζεται κατά 2 μονάδες, στις +6. Το αρνητικό ισοζύγιο των -26 μονάδων στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση αυξήθηκε κατά 16 μονάδες, ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, η τάση στους εξαγωγικούς δείκτες είναι ανοδική, όμως ο δείκτης πρόβλεψης της βραχυπρόθεσμης απασχόλησης διαμορφώθηκε χαμηλότερα (στις -8 από -4 μον.). Οι προσδοκίες για τις τιμές είναι ελαφρώς ανοδικές (+6 από 0 μον. ο σχετικός δείκτης), με την πλειονότητα των επιχειρήσεων να αναμένει σταθερότητά τους (86% από 80%).

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Νέα σημαντική ενίσχυση επιχειρηματικών προσδοκιών

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές ενισχύθηκε και τον Σεπτέμβριο, για τρίτο κατά σειρά μήνα, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί στις 68,2 (από 59,8) μονάδες, υψηλότερα έναντι και της αντίστοιχης περυσινής επίδοσης (43,8 μον.). **Σε κλαδικό επίπεδο, η τάση είναι ανοδική τόσο στα Δημόσια Έργα, όσο και στις Ιδιωτικές Κατασκευές. Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων, αλλά και οι προβλέψεις για την απασχόληση μεταβλήθηκαν θετικά.** Αναλυτικά, ο χαμηλός δείκτης των -48 μονάδων στις προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων ενισχύθηκε τον Σεπτέμβριο στις -43 μονάδες, με το 52% (από 57%) των επιχειρήσεων να διατυπώνει απαισιόδοξες προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών του επόμενου τρίμηνο και το 10% να δηλώνει το αντίθετο. Στις προβλέψεις για την απασχόληση, ο σχετικός δείκτης ενισχύθηκε στις -27 (από -38) μονάδες, με το 38% (από 44%) των ερωτηθέντων να προβλέπει μείωση των θέσεων εργασίας στον τομέα και το 11% (από 6%) άνοδο. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, ο αρνητικός δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων αυξήθηκε στις -23 (από -30) μονάδες, ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας διαμορφώθηκαν στους 7,3 (από 8,1). Στο πεδίο των τιμών, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες εξομαλύνθηκαν (στις -16 από -35 μον. το ισοζύγιο), ενώ τέλος το 16% (από 14%) από τις ερωτηθείσες επιχειρήσεις αναφέρει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες, το 33% επισημαίνει τη χαμηλή ζήτηση, το 37% την ανεπαρκή χρηματοδότηση και το 12% τους υπόλοιπους συγκυριακούς παράγοντες ως βασικότερα εμπόδια στη λειτουργία του.

Αναλυτικά στους επιμέρους κλάδους:

Ανοδικά, κατά 10 μονάδες, κινήθηκε ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, φθάνοντας τις 74 μονάδες, ανώτερα έναντι του αντίστοιχου περυσινού του επιπέδου (46,6 μον.). Ο δείκτης πρόβλεψης για το επίπεδο προγραμματισμένων εργασιών κέρδισε έδαφος, καθώς διαμορφώθηκε στις -30 (από -37) μονάδες, ενώ και οι προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου βελτιώθηκαν (στις -18 από -31 μον. ο δείκτης). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων ανέκαμψαν σημαντικά, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις +19 (από -14) μονάδες, ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας ήταν σχεδόν αμετάβλητοι (στους 5,1 από 4,9). Στις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες

εξομαλύνθηκαν, με το ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -18 (από -39) μονάδες. Τέλος, υποχώρησε στο 12% (από 18%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δεν αναφέρουν προσκόμματα στη λειτουργία τους. Από τις υπόλοιπες, το 41% δηλώνει την ανεπάρκεια χρηματοδότησης, το 38% τη χαμηλή ζήτηση και ένα 5% τους λοιπούς παράγοντες ως βασικότερα λειτουργικά εμπόδια.

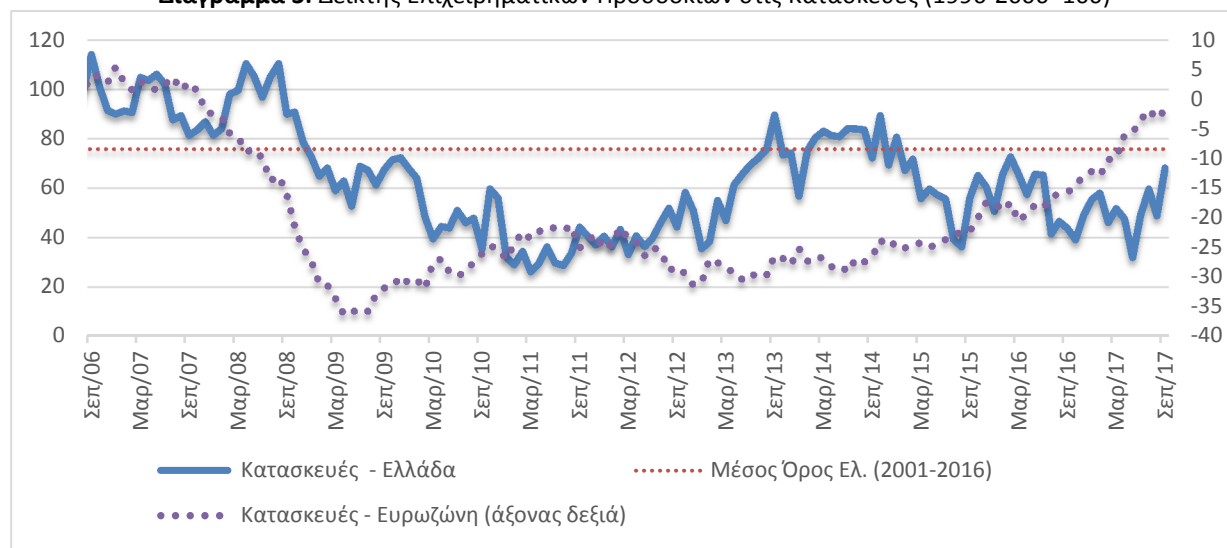
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

Τομέας		Ακραίες τιμές		Μέσος όρος							
Κατασκευές (1996-2006=100)		Min	Max	2001-2016	2012	2013	2014	2015	2016		
		26,3 Μαρ-11	123,8 Σεπ-03	75,9	43,2	65,0	80,4	56,4	55,7		
2016											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
65,6	72,7	65,8	57,5	65,7	65,4	41,5	46,6	43,8	39,2	49,4	55,6
2017											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
58,1	46,2	51,8	41,6	32,1	49,1	59,8	49	68,2			

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων** επίσης βελτιώθηκε τον Σεπτέμβριο συγκριτικά με τον Ιούλιο, φθάνοντας στις 66,7 (από 56,5) μονάδες, επίπεδο σημαντικά υψηλότερο έναντι του αντίστοιχου περυσινού (40,9 μον.). Ως προς το πρόγραμμα εργασιών του κλάδου, ο υποτονικός δείκτης των -54 μονάδων αυξήθηκε κατά 7 μονάδες, ενώ και στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφηκε άνοδος, της τάξης των 12 μονάδων (στις -30 μον. το ισοζύγιο). Από τις επιχειρήσεις του κλάδου, το 44% (από τις μισές) αναμένει λιγότερες θέσεις απασχόλησης, με το 14% (από 8%) να προβλέπει αύξησή τους. Στις υπόλοιπες μεταβλητές, ο δείκτης για τις εκτιμήσεις στις τρέχουσες εργασίες των επιχειρήσεων παραμένει σταθερός στις -38 μονάδες, ενώ στις τιμές, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο των -32 μονάδων αποκλιμακώθηκε στις -17 μονάδες. Τέλος, το 18% (από 11%) των ερωτηθεισών επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, όταν το 31% αναφέρει τη χαμηλή ζήτηση, το 35%

τη χαμηλή χρηματοδότηση και το 15% τους λοιπούς συγκυριακούς παράγοντες ως τα κυριότερα επιχειρηματικά προσκόμματα.

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Αμετάβλητες οι επιχειρηματικές προσδοκίες, επιδεινώνονται όμως οι προβλέψεις στις πωλήσεις

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** κινείται στα ίδια επίπεδα τον Σεπτέμβριο με εκείνα του Ιουλίου, στις 85,7 (από 86,1) μονάδες, χαμηλότερα και σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή του επίδοση (99,6 μον.). Από τις κύριες μεταβλητές του δείκτη, **οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώνονται ελαφρά, αντίθετα με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους, ενώ στις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων καταγράφεται αποκλιμάκωση του σχετικού δείκτη**. Αναλυτικά, οι αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις τους αμβλύνονται, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -7 (από -11) μονάδες και το 29% (από 32%) των επιχειρήσεων να δηλώνει αυξημένες πωλήσεις, έναντι ενός 35% (από 43%) που αναφέρει το αντίθετο. Ο δείκτης των αποθεμάτων υποδηλώνει αποκλιμάκωσή τους (στις +1 από +8 μον.), ενώ οι προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο χάνουν έδαφος (στις -9 από +4 μον. το ισοζύγιο). Ως προς τις παραγγελίες προς προμηθευτές, καταγράφεται οριακή άνοδος στο αρνητικό ισοζύγιο των -8 μονάδων (στις -6), ενώ πτωτικά κινούνται οι προοπτικές για την απασχόληση, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις +14 (από +18) μονάδες. Τέλος, ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται στη +1 (από -1) μονάδα, όταν το 84% (από 86%) αναμένει και πάλι σταθερότητα.

Οι εξελίξεις σε επιμέρους κλάδους του Λιανικού εμπορίου είναι οι εξής:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** αυξάνεται τον Σεπτέμβριο, μετά από ένα οκτάμηνο συνεχούς πτώσης, φθάνοντας στις 74,6 (από 60,5 τον Ιούλιο) μονάδες, σε πολύ χαμηλότερη επίδοση σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή (121,1 μον.). Οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις ενισχύονται, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -15 (από -46) μονάδες, ενώ οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου χάνουν ήπια έδαφος, με το ισοζύγιό τους να κινείται στις -20 (από -16) μονάδες. Στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα, ο αντίστοιχος δείκτης υποδηλώνει έντονη αποκλιμάκωση (-1 από +22 μον.), ενώ στις προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές σημειώνεται έντονη ανάκαμψη στο σχετικό δείκτη (+4 από -20 μον.), με τις προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης του κλάδου να βελτιώνονται επίσης (+24 από +14 μον. ο δείκτης). Τέλος, ο δείκτης πρόβλεψης των τιμών κινείται στις +-15 (από +10) μονάδες, με το 26% (από μηδενικό ποσοστό) να αναμένει μείωσή τους.

Πτώση καταγράφει τον Σεπτέμβριο, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, κινούμενος στις 99,8 (από 144,7) μονάδες, πολύ υψηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή του επίδοση (80,9 μον.). Από τα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, επιδεινώνονται σημαντικά οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις (-1 από +64 μον. ο δείκτης), ενώ οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία τους μεταβάλλονται κατακόρυφα προς τα κάτω, με τις εκτιμήσεις για τα αποθέματα να υποδηλώνουν έντονη αποκλιμάκωση. Οι προβλέψεις σχετικά με τις παραγγελίες προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο μεταβάλλονται θετικά (στις +7 από +2 μον. το ισοζύγιο), όταν στις προσδοκίες για την απασχόληση καταγράφεται κατακόρυφη πτώση και στις τιμές σταθερότητα (-7 μον. το ισοζύγιο).

Ανοδικά κινούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 98,2 (από 76,1) μονάδες, χαμηλότερα σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι (95,5 μον.). Το αρνητικό ισοζύγιο για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώνεται σημαντικά (+11 από -40 μον.), ενώ οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου περιορίζονται ελαφρά (+5 από +10 μον. ο δείκτης). Ο δείκτης των αποθεμάτων κινείται στις -10 (από -17) μονάδες, ενώ στις προβλέψεις παραγγελιών προς προμηθευτές, το σχετικό ισοσκελισμένο ισοζύγιο αυξάνεται στις +7 μονάδες. Ο δείκτης στις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου υποχωρεί (-34 από -18 μον.), με το 34% (από 18%) των επιχειρήσεων να προβλέπει μείωση και οι υπόλοιποι σταθερότητα. Τέλος, στις τιμές, ο αρνητικός δείκτης των -12 μονάδων αλλάζει τάση στις +4, με το 94% των ερωτηθέντων να προσδοκούν σταθερότητα.

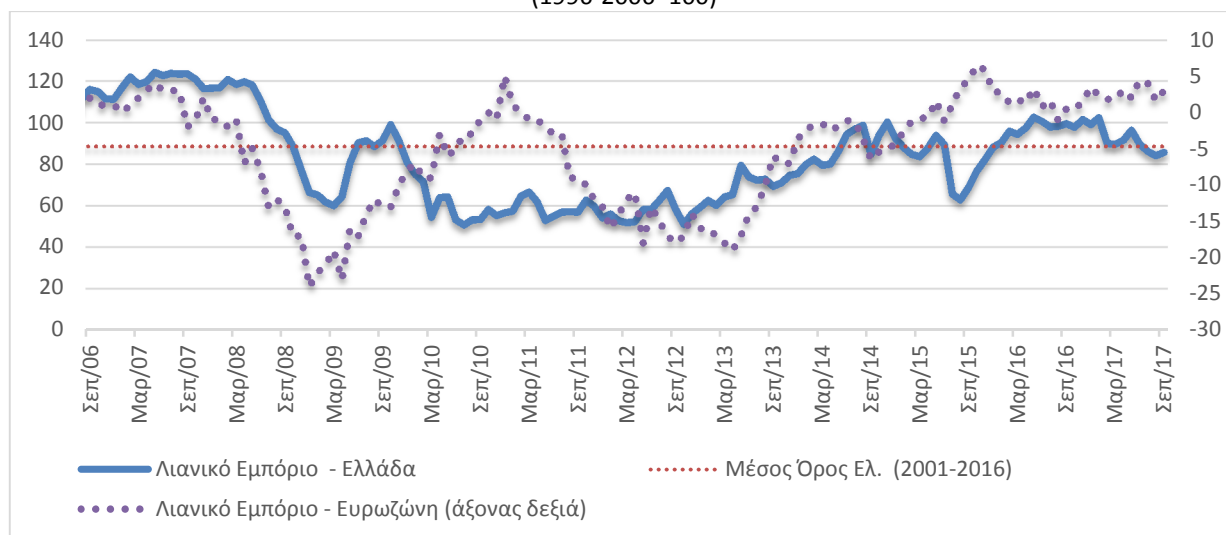
Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)		Min	Max		2001-2016	2012	2013	2014	2015	2016	
		50,8 Ιουλ-10	124,3 Μαι-07		88,6	57,1	70,2	89,1	81,0	98	
2016											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
90,5	95,9	94,4	97,5	102,6	100,6	98,0	98,4	99,6	97,9	101,6	99,0
2017											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
102,5	90,1	89,6	91,7	96,4	90,0	86,1	84,2	85,7			

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις και τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Ελαφρώς πτωτικά κινούνται τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά**, με τον σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 101 (από 103,4) μονάδες, σε καλύτερη επίδοση από την αντίστοιχη περσινή (87,9 μον.). Οι θετικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου εξασθενούν (+8 από +19 μον. ο σχετικός δείκτης), ενώ στα ίδια επίπεδα παραμένουν οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (+7 μον. ο δείκτης). Στα αποθέματα, ο σχετικός δείκτης περιορίζεται οριακά (+2 από +4 μον.), με τις θετικές

προβλέψεις για την απασχόληση να κερδίζουν ελαφρά έδαφος (στις +5 από +1 μον. το σχετικό ισοζύγιο). Στις παραγγελίες προς προμηθευτές, η τάση είναι οριακά θετική (-10 από -12 μον. το ισοζύγιο), ενώ τέλος, στις προβλέψεις των τιμών, το σχετικό ισοζύγιο κινείται στις +9 (από -4) μονάδες.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Πολυκαταστήματα** επιδεινώνονται, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται κατά 10 μονάδες χαμηλότερα, στις 70,4 μονάδες, σε αισθητά χαμηλότερη τιμή από την αντίστοιχη περσινή (109,5 μον.). Από τα επιμέρους στοιχεία, ο δείκτης τρεχουσών πωλήσεων χάνει 3 μονάδες (στις -30 μον.), ενώ έντονη είναι η επιδείνωση στις προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (στις -31 από +2 μον. το σχετικό ισοζύγιο). Οι εκτιμήσεις για το τρέχον ύψος των αποθεμάτων δεν μεταβάλλονται επί της ουσίας για έβδομο κατά σειρά μήνα από τα οριακά αρνητικά τους επίπεδα, ενώ το ισοσκελισμένο ισοζύγιο στις προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές αυξάνεται κατά 6 μονάδες. Σημαντική είναι η άνοδος που παρουσιάζουν οι προβλέψεις για την απασχόληση (στις +56 από +20 μον. το ισοζύγιο), ενώ στις τιμές καταγράφεται αισθητή μείωση του σχετικού ισοζυγίου (στις +3 από +24 μονάδες).

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Σταθεροποιούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες, μικρή βελτίωση στην τρέχουσα ζήτηση

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** σταθεροποιείται τον Σεπτέμβριο, μετά από ένα πεντάμηνο ανόδου, κινούμενος εκ νέου στις 92,6 μονάδες, σε ανώτερα επίπεδα σε σχέση με τα αντίστοιχα περυσινά (80 μονάδες). **Από τις επιμέρους μεταβλητές του δείκτη, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων μεταβάλλονται θετικά τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, όπως και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, αλλά οι θετικές προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή της περιορίζονται.** Αναλυτικότερα, ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων αυξάνεται κατά 3 μονάδες, στις +24, ενώ και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση βελτιώνονται ήπια (στις +17 από +15 μον. ο δείκτης). Θετικές παραμένουν και οι προβλέψεις για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου, με το σχετικό ισοζύγιο όμως να υποχωρεί στις +6 (από +9) μονάδες, ενώ οι ελαφρά αισιόδοξες προβλέψεις για την απασχόληση επί της ουσίας δεν μεταβάλλονται (στις +3 από +2 μον. ο σχετικός δείκτης). Στις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται στη +1 (από -4) μονάδες, ενώ το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία μειώνεται στο 27% (από 32%) του συνόλου. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 24% επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του, το 22% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 24% την τρέχουσα οικονομική συγκυρία (κεφαλαιακοί έλεγχοι, καθυστέρηση εισπράξεων Δημοσίου, υψηλή φορολογία κ.α.).

Σε επίπεδο βασικών κλάδων των Υπηρεσιών έλαβαν χώρα οι εξής μεταβολές:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά Πρακτορεία** διατηρείται στα ίδια επίπεδα τον Σεπτέμβριο συγκριτικά με τον Ιούλιο, στις 120 μονάδες, σε υψηλότερο επίπεδο έναντι του αντίστοιχου περυσινού (109,6 μον.). Οι εκτιμήσεις για την πορεία της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων κερδίζουν έδαφος (στις +65 από +55 μονάδες το ισοζύγιο), ενώ και στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, ο σχετικός δείκτης αυξάνεται στις +37 (από +26) μονάδες. Αντίθετα, οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση μεταβάλλονται

αρνητικά (-4 από +19 μον. το ισοζύγιο), ενώ το ισοζύγιο των +22 μονάδων στην απασχόληση του κλάδου χάνει 16 μονάδες. Ο δείκτης των τιμών διαμορφώνεται στη +1 (από +14) μονάδες, ενώ τέλος, κινείται στο 34% (από 53%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 24% να κρίνει ως βασικό λειτουργικό εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης, το 11% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το υπόλοιπο 27% την τρέχουσα οικονομική συγκυρία.

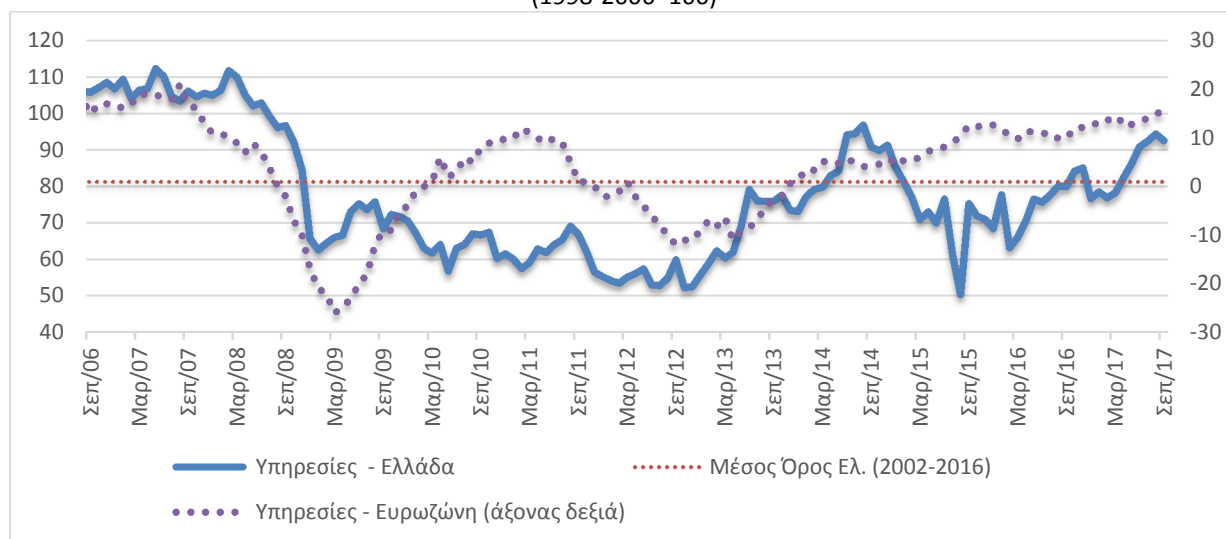
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Υπηρεσίες (1998-2006=100)		Min	Max		2001-2016	2012	2013	2014	2015	2016	
		53,4 Φεβ-12	122,5 γ' τρίμ. 01		81,3	54,8	70,4	87,2	68,5	76,1	
2016											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
77,5	63,2	66,0	70,6	76,6	77,7	67,6	80,2	80,0	84,2	85,1	76,7
2017											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
78,5	76,9	78,3	82,4	86,3	90,9	92,5	94,4	92,6			

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες
(1998-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG EcfIn. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG EcfIn

Πτωτικά κινείται τον Σεπτέμβριο ο δείκτης προσδοκιών στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (δεν περιλαμβάνονται οι Τράπεζες), φθάνοντας στις 95,5 (από 101,8) μονάδες, σε αισθητά υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με πέρυσι (57,9 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων δεν μεταβάλλονται, με το σχετικό ισοζύγιο να κινείται εκ νέου στις 36 μονάδες, ενώ στις εκτιμήσεις της τρέχουσας ζήτησης καταγράφεται ήπια πτώση (στις +36 από +41 μον. ο δείκτης). Σχετικά με τις προβλέψεις της βραχυπρόθεσμης πορείας της ζήτησης, ο σχετικός δείκτης υποχωρεί κατά 19 μονάδες και διαμορφώνεται στις +7 μονάδες. Από τα υπόλοιπα στοιχεία, στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφεται πτώση, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις +7 (από +15) μονάδες, ενώ στις προσδοκίες για τις τιμές, ο δείκτης των +11 μονάδων χάνει 4 μονάδες. Τέλος, το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν

ανεμπόδιστη επιχειρηματική λειτουργία διαμορφώνεται στο 21% (από 37%), με το 56% των ερωτηθέντων να αναφέρει την ανεπαρκή ζήτηση ως σημαντικότερο πρόσκομμα, το 10% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και ένα 13% τους λοιπούς συγκυριακούς παράγοντες.

Ελαφρώς χαμηλότερα κινείται τον Σεπτέμβριο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες**, ο οποίος φθάνει στις 66,7 (από 68,1) μονάδες, ανώτερα από τα αντίστοιχα περσινά επίπεδα (57,6 μον.). Στους βασικούς δείκτες, το αρνητικό ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων διευρύνεται κατά 3 μονάδες (στις -16 μον.), ενώ στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση καταγράφεται σχετική σταθερότητα (-15 από -14 μον. το ισοζύγιο). Οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης υποδηλώνουν επίσης σταθερότητα (στις -8 από -7 μον. το ισοζύγιο), όπως συμβαίνει και με τις προβλέψεις για την απασχόληση (στις -12 μον. ο σχετικός δείκτης). Οι τιμές επίσης μεταβάλλονται οριακά (-11 από -12 μον. ο δείκτης), ενώ τέλος, κινείται στο 12% (από 16%), το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 25% να αναφέρει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 37% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 19% άλλους παράγοντες ως τα βασικότερα εμπόδια λειτουργίας του.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στην **Πληροφορική και Ανάπτυξη Λογισμικού** κινείται ανοδικά, στις 81,7 (από 75,5) μονάδες, σε ελαφρώς χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό (84,7 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων παραμένουν θετικές και εντείνονται (στις +10 από +5 μον. ο δείκτης), ενώ το ισοζύγιο των +3 μονάδων στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση κερδίζει 7 μονάδες. Το ισοσκελισμένο ισοζύγιο στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της ζήτησης αυξάνεται κατά 13 μονάδες, ενώ και στις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου σημειώνεται άνοδος των 10 μονάδων (+5 μον. ο δείκτης). Ως προς τις προσδοκίες για τις τιμές, η αποπληθωριστική τάση διατηρείται ως έχει (στις -18 μον. ο δείκτης), ενώ τέλος, το 36% (από 32%) των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 29% να επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 27% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 6% του υπόλοιπους παράγοντες ως τα κυριότερα προσκόμματα στη λειτουργία του.

Καθοδικά κινούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Χερσαίες Μεταφορές** τον Σεπτέμβριο σε σύγκριση με τον Ιούλιο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 97,6 (από 114) μονάδες, σε υψηλότερη τιμή σε σχέση με πέρυσι (80,8 μον.). Το ισοζύγιο των +43 μονάδων στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων περιορίζεται κατά 3 μονάδες, ενώ στον δείκτη εκτιμήσεων για την τρέχουσα ζήτηση καταγράφεται σταθερότητα (στις +44 μον.). Στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της ζήτησης, σημειώνεται μεγάλη πτώση στο σχετικό ισοζύγιο (-33 από +23 μον. ο δείκτης), ενώ και στις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου η τάση είναι αρνητική (-9 από +17 μον. το ισοζύγιο). Ο δείκτης των τιμών κινείται επίσης πτωτικά, στις -9 (από -3) μονάδες, ενώ τέλος, το 49% (από 43%) των επιχειρήσεων του δείγματος δηλώνει ανεμπόδιστη επιχειρηματική λειτουργία, με το 9% να επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης, ένα 31% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και ένα 11% τους λοιπούς τρέχοντες παράγοντες ως τα βασικότερα εμπόδια στη λειτουργία τους.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ**Περαιτέρω ενίσχυση καταναλωτικής εμπιστοσύνης**

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης ενισχύθηκε σημαντικά τον Σεπτέμβριο, στις -53,7 μον. (από -61,5 τον Ιούλιο), παραμένοντας σε ανοδική τροχιά για έκτο κατά σειρά μήνα. Επισημαίνεται ότι η τιμή του Σεπτεμβρίου είναι η υψηλότερη από τον Ιούλιο του 2015. **Κατόπιν της ολοκλήρωσης και της δεύτερης αξιολόγησης του τρέχοντος Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής, χωρίς τη λήψη πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων για το 2017 και μεταβολές σε βασικές φορολογικές υποχρεώσεις (π.χ. ΕΝΦΙΑ), φαίνεται ότι εμπεδώνεται σταδιακά η ύπαρξη ενός σχετικά σταθερού οικονομικού περιβάλλοντος, τουλάχιστον μέχρι την εκκίνηση της επόμενης αξιολόγησης. Οι καλύτερες προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών, καθώς και της χώρας ενσωματώνουν και την πολύ καλή τουριστική περίοδο, σε όρους διεθνών αφίξεων, αλλά και εισπράξεων.** Πάραυτα, η Ελλάδα παραμένει η χώρα με το χαμηλότερο δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ ακολουθούν η Βουλγαρία (-23 από -25,2 τον Ιούλιο), η Κροατία (-18 από -15,9 τον Ιούλιο), η Ρουμανία (-15 έναντι -17 τον Ιούλιο) και η Ουγγαρία (-13,6 κατόπιν -14,8 τον Ιούλιο). Ο μέσος ευρωπαϊκός δείκτης σε επίπεδο ΕΕ αυξήθηκε, στις -1,6 μονάδες (-2,3 τον Ιούλιο), ενώ παρόμοια ήταν η τάση του σε επίπεδο Ευρωζώνης (-1,2 από -1,7 τον Ιούλιο). Ανοδική τάση τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Αύγουστο σημειώθηκε σε 17 χώρες (από 13 τον Αύγουστο και 12 τον Ιούλιο), ενώ θετικό πρόσημο διατηρούν 13 χώρες: οι σκανδιναβικές (Δανία, Σουηδία, Φινλανδία), το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο, η Τσεχία, η Γερμανία, η Μάλτα, η Ολλανδία, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Εσθονία και η Ιρλανδία. Αναλυτικά:

- **Βελτίωση στις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες βελτιώθηκαν σημαντικά τον Σεπτέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -44,6 (από -55,8 τον Ιούλιο) μονάδες. Το 60% (από 62%) των νοικοκυριών αναμένει ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής του κατάστασης, ενώ το 3-4% προβλέπει και πάλι μικρή βελτίωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις +1 και -0,5 μονάδες.

- **Ανάκαμψη και στις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Ο δείκτης των προβλέψεων των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο ανέκαμψε τον Σεπτέμβριο και διαμορφώθηκε στις -48,5 (από -65,7 τον Ιούλιο) μονάδες. Το 66% των καταναλωτών προβλέπει εκ νέου ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της χώρας, έναντι του 7% (από 5%) το οποίο αναμένει ελαφρά βελτίωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις -2,2 και 3,2 μονάδες.

- **Ενισχύεται περαιτέρω η πολύ χαμηλή πρόθεση για αποταμίευση**

Ο δείκτης της πρόθεσης για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες ανέκαμψε τον Σεπτέμβριο και διαμορφώθηκε στις -75,8 (από -80,6 τον Ιούλιο) μονάδες, παραμένοντας πάραυτα σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Το 87% (από 89%) των νοικοκυριών δεν θεωρεί καθόλου πιθανή την αποταμίευση στο επόμενο 12μηνο, ενώ το 10% (από 6%) τη θεωρεί αρκετά πιθανή. Οι σχετικοί δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις 1 και -2,2 μονάδες αντίστοιχα.

- **Οριακή επιδείνωση στις προβλέψεις για την πορεία της ανεργίας**

Ο δείκτης πρόβλεψης για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες αυξήθηκε ελαφρώς τον Σεπτέμβριο, στις +46 (από +44,1 τον Ιούλιο) μονάδες. Το ποσοστό των νοικοκυριών που

προβλέπει μικρή ή αισθητή άνοδο της ανεργίας διαμορφώθηκε στο 63% (από 62%), με το 11% (από 8%) των ερωτηθέντων να αναμένει ελαφρά ή αισθητή μείωσή της. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη κινήθηκαν στις +6 και +5,2 μονάδες.

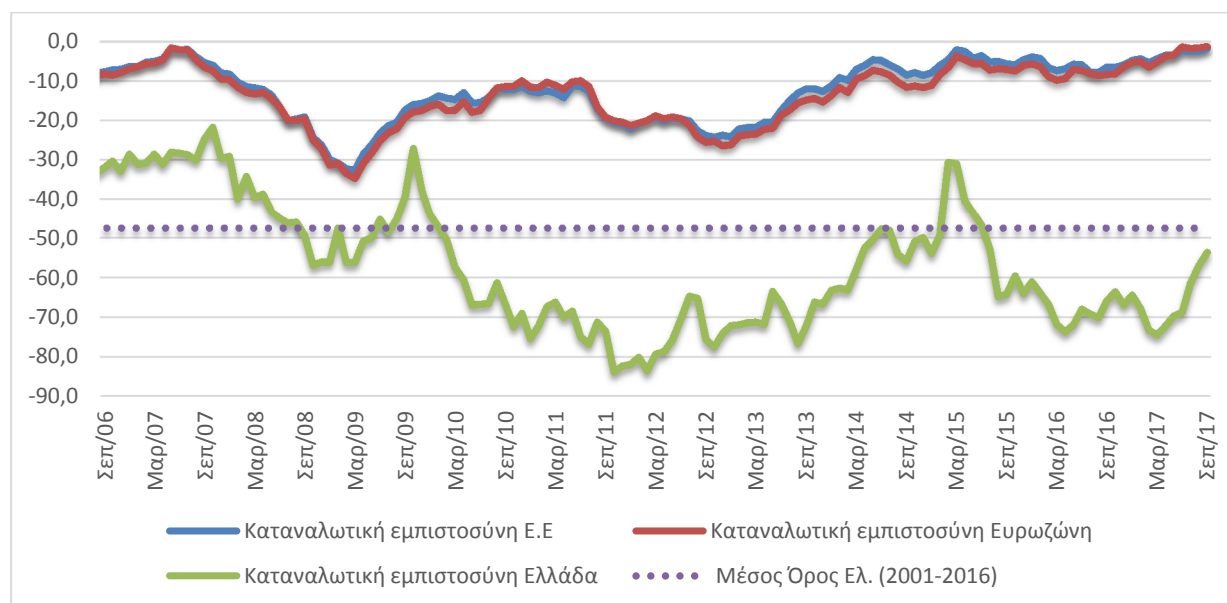
Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσοι όροι									
	Min	Max	2001-2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016			
ΕΕ-28	-31,9 Μαρ-09	0,8 Ιαν-01	-12,3	-15,6	-21,4	-16,7	-7,2	-4,4	-6,3			
Ευρωζώνη	-34,2 Μαρ-09	1,0 Ιαν-01	-13,6	-14,4	-22,2	-18,7	-10,2	-6,2	-7,7			
Ελλάδα	-83,8 Οκτ-11	-16,9 Απρ-04	-48,1	-74,1	-74,8	-69,4	-54,0	-50,7	-68,0			
Περιοχή	2016											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	-4,2	-6,6	-7,3	-6,8	-5,7	-5,8	-7,7	-7,7	-6,4	-6,5	-5,8	-4,6
Ευρωζώνη	-6,3	-8,8	-9,7	-9,3	-7,0	-7,2	-7,9	-8,5	-8,2	-8,0	-6,2	-5,1
Ελλάδα	-63,9	-66,8	-71,9	-73,7	-71,9	-68,0	-69,2	-70,1	-65,9	-63,6	-66,9	-64,4
Περιοχή	2017											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	-4,3	-5,3	-4,3	-3,4	-3,3	-2,2	-2,3	-2,3	-1,6			
Ευρωζώνη	-4,9	-6,4	-5,1	-3,6	-3,3	-1,3	-1,7	-1,5	-1,2			
Ελλάδα	-67,8	-73,3	-74,4	-72,2	-69,7	-68,8	-61,5	-57,0	-53,7			

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση κάθε μεγέθους υπερτερεί του ποσοστού όσων προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfín

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfín

- **Ενισχύεται η πρόθεση για μείζονες αγορές**

Η πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επιπλων, ηλεκτρικών συσκευών κ.λπ.) ενισχύθηκε τον Σεπτέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -50,4 (από -60,3 τον Ιούλιο) μονάδες. Το 63% των καταναλωτών προβλέπει ότι θα προβεί σε λιγότερες ή πολύ λιγότερες δαπάνες, ενώ το 5% (από 4%) αναμένει το αντίθετο. Οι ευρωπαϊκοί δείκτες διαμορφώθηκαν στις -13,5 μονάδες στην ΕΕ και στις -15,6 μονάδες στην Ευρωζώνη.

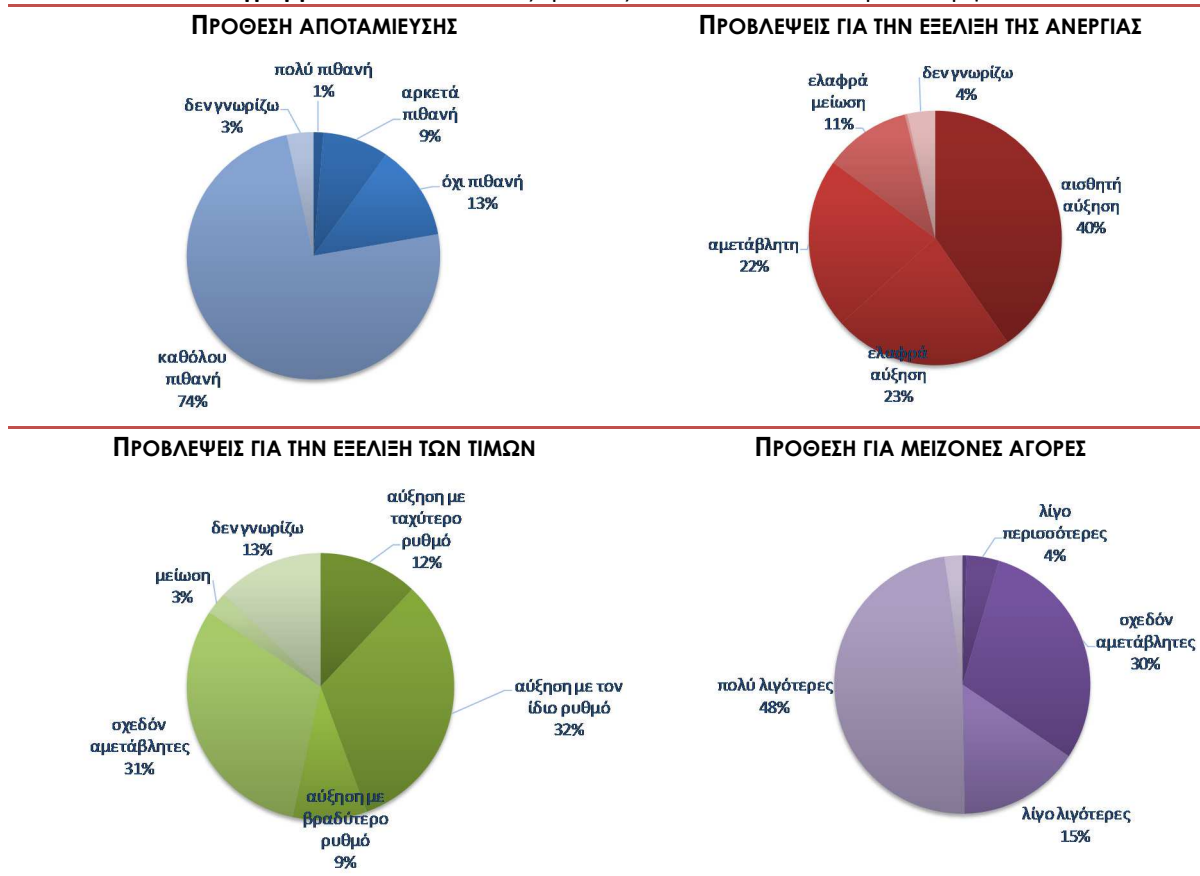
- **Εντείνονται οι πληθωριστικές προσδοκίες**

Ανοδικά κινούνται τον Σεπτέμβριο οι προβλέψεις μεταβολών στις τιμές τους προσεχείς 12 μήνες, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις +8,1 (από +8,8 τον Ιούλιο) μονάδες. Το 44% (από 42%) των νοικοκυριών προβλέπει άνοδο τιμών με ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό και το 31% (από 34%) αναμένει σταθερότητα. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις +19 και +14,2 μονάδες.

- **Αύξηση του ποσοστού των καταναλωτών που δηλώνουν ότι αποταμιεύουν**

Ως προς τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» αυξήθηκε τον Σεπτέμβριο στο 64% (από 60%), ενώ υποχώρησε στο 11% (από 17%) το ποσοστό όσων αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους. Οι καταναλωτές που δηλώνουν ότι αποταμιεύουν λίγο ή πολύ ανέρχονται στο 12% (από 7%) του συνόλου, ενώ όσοι δηλώνουν ότι «έχουν χρεωθεί» περιορίζονται σε μικρό βαθμό, στο 13% από 15%.

Διάγραμμα 7: Βασικοί Δείκτες έρευνας καταναλωτών το επόμενο 12μηνο

Πηγή: IOBE